

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Prusinowski

SSA Magdalena Kostro - Wesołowska

w sprawie z odwołania P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bydgoszczy
z udziałem I. S., M. Z., I. P., N. O., O. Y., H. O.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 września 2025 r.,
zażalenia odwołującej się Spółki na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 28 października 2024 r., sygn. akt III AUa 1018/23, III AUz 382/23,

oddala zażalenie.

SSA Magdalena Kostro - Wesołowska Bohdan Bieniek Piotr Prusinowski

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 28 października 2024 r., po rozpoznaniu apelacji i zażalenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Bydgoszczy od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 18 maja 2023 r. oraz postanowienia tego Sądu z dnia 17 lipca 2023 r., uchylił zaskarżony wyrok i postanowienie oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

W ocenie Sądu drugiej instancji, w sprawie doszło do nierozpoznania jej istoty w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Okręgowy nie badał bowiem zasadności zaskarżonej decyzji, uznając, że doszło do rażącego naruszenia przez pozwanego przepisów postępowania, gdyż nie zawiadomiono o wszczęciu postępowania zainteresowanych. Prowadzenie postępowań przed organem rentowym bez udziału stron jest zaś w świetle art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. rażącym naruszeniem prawa. Sąd Apelacyjny nie podzielił tego poglądu.

Odwołująca się P. sp. z o.o. w B. zaskarżyła zażaleniem wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w całości i wniosła o jego uchylenie oraz przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji organu rentowego.

Skarżący zarzucił, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem (błędym zastosowaniem) art. 386 § 4 k.p.c., przez uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania mimo braku przesłanek do takiego rozstrzygnięcia oraz art. 477^{14a} § 2 i art. 477¹¹ k.p.c., przez nieprawidłową wykładnię polegającą na zakwestionowaniu statusu stron postępowania wobec ubezpieczonych zleceniobiorców, a w rezultacie pogwałcenie art. 83 ust. 2 ustawy systemowej oraz art. 78 Konstytucji RP, przy zniesieniu wyłącznie postępowania sądowego, mimo że nieważnością dotknięte było postępowanie administracyjne, a zaskarżone decyzje nigdy nie zostały doręczone zainteresowanym.

W odpowiedzi na zażalenie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od odwołującej się na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest uzasadnione, bowiem już wcześniej Sąd Najwyższy (zob. postanowienia: z dnia 9 kwietnia 2025 r., II UZ 46/24, LEX nr 3880247; z dnia 8 maja 2025 r., II UZ 20/25, LEX nr 3883081; z dnia 23 września 2025 r., II UZ 33/25, niepubl.) w identycznych sprawach rozstrzygał o zasadności zażaleń Spółki.

Wyrażone w powołanych orzeczeniach argumenty są trafne i akceptuje je również Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę.

Wstępnie trzeba zaznaczyć, że kontrola dokonywana w ramach zażalenia powinna mieć charakter formalny, skupiający się na przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito*.

Oznacza to, że w postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia na orzeczenie o uchyleniu wyroku sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy poddaje kontroli prawidłowość stwierdzenia nieważności postępowania przez sąd drugiej instancji, a jeżeli przyczyną orzeczenia kasatoryjnego były przesłanki określone w art. 386 § 4 k.p.c. - bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował wskazane w tym przepisie przyczyny uzasadniające uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji i czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji. Innymi słowy, bada, czy rzeczywiście sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy albo czy rzeczywiście wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Dokonywana kontrola ma przy tym charakter czysto procesowy, co oznacza, że Sąd Najwyższy nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację. Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia, zarezerwowanej wyłącznie do przeprowadzenia w postępowaniu kasacyjnym (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2005 r., II PZP 4/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 367 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 grudnia 1996 r., I PKN 34/96, OSNAPiUS 1997 nr 13, poz. 237; z dnia 28 września 2001 r., I PZ 58/01, OSNP 2003 nr 19, poz. 466; z dnia 30 października 2012 r., II UZ 49/12, LEX nr 1619787).

Odnosząc się do zarzutów powołanych w zażaleniu, to możliwość przekazania sprawy organowi rentowemu powinna być ograniczona do sytuacji wyjątkowych, gdy oprócz przesłanek z art. 386 § 2 lub 4 k.p.c., wystąpiły takie wady decyzji organu rentowego, których naprawienie nie było możliwe w postępowaniu sądowym. Generalnie chodzi o „przypadki skrajne” i „sytuacje wyjątkowe”, ale zarazem oczywiste, gdy organ rentowy minął się z sednem sporu, istnieją istotne i

obszerne braki w materiale dowodowym. Wykładnia ta - w kontekście stosowania art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. - została potwierdzona w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2023 r., III UZP 5/23 (LEX nr 3571900), w której stwierdzono, że uchylenie przez sąd pierwszej instancji zaskarżonej decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy temu organowi do ponownego rozpoznania z naruszeniem art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. samodzielnie nie uzasadnia uchylenia zaskarżonego apelacją wyroku sądu pierwszej instancji i poprzedzającej go decyzji organu rentowego oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu na podstawie art. 477^{14a} k.p.c. Możliwość zastosowania art. 477^{14a} k.p.c. powinna być ograniczona do sytuacji wyjątkowych, gdy oprócz przesłanek z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. wystąpiły takie wady decyzji organu rentowego, że nie było możliwe ich naprawienie w postępowaniu sądowym.

Z tego powodu odpowiada prawu rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego o uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Warto dodatkowo podkreślić, że w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażano pogląd, iż art. 477¹¹ k.p.c. sam przez się nie podnosi zainteresowanego do roli strony. Przepis ten określa jedynie osoby mogące mieć charakter strony (§ 1), a do tego, by ten status rzeczywiście uzyskały, nieodzowny jest formalny akt procesowy. W wypadku zainteresowanego, który nie został skutecznie zawiadomiony przez organ rentowy o toczącym się postępowaniu administracyjnym, niezbędne jest zaś zawiadomienie go przez sąd o toczącym się postępowaniu

(§ 2 zdanie drugie). Takiego zawiadomienia powinien jednak dokonać sąd pierwszej instancji, gdyż jak wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przekształcenia podmiotowe w sprawie mogą odbywać się jedynie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, co dotyczy także zawiadomienia zainteresowanego o toczącym się postępowaniu. Z tej przyczyny art. 477¹¹ § 2 zdanie drugie k.p.c. nie ma (bo nie może mieć) zastosowania w postępowaniu przed sądem drugiej instancji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2018 r., I UK 128/17, LEX nr 2495972 i powołane tam orzecznictwo). Spostrzeżenie to dodatkowo potwierdza prawidłowość rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku, gdyż to właśnie

Sąd Okręgowy powinien rozważyć ewentualny udział zainteresowanych w toku ponownego postępowania w sprawie i stosownie do wyników tych rozważań podjąć odpowiednie działania procesowe (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2023 r., II UZ 25/22, LEX nr 3459207). Biorąc pod uwagę właściwy przedmiot zaskarżonych w sprawie decyzji organu rentowego, Sąd pierwszej instancji powinien także rozważyć, czy zleceniobiorcy wykonujący pracę na rzecz żalącej się mają faktycznie status zainteresowanych w sprawie czy też status innych osób, których praw i obowiązków dotyczą zaskarżone decyzje. Osoba, wobec której organ rentowy stwierdza istnienie więzi ubezpieczeniowej, nie jest bowiem jedynie zainteresowanym, ale podmiotem, którego prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy, czyli „inną osobą, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”, o której mowa w art. 477¹¹ § 1 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2023 r., II USK 165/22, LEX nr 3454482).

Wypada też stwierdzić, że sąd rozpoznaje odwołanie od decyzji tej strony, która wniosła odwołanie. Realizuje to prawo odwołującego się do sądu i co do zasady nie może być wyłączone przez niemożność skutecznego doręczenia zainteresowanym decyzji, których przedmiot obejmuje podstawę wymiaru składek i kwot składek, wysłanych zainteresowanym na adres wskazany przez płatnika składek. Tym bardziej, że decyzje te zostały wydane w interesie zainteresowanych. To powoduje, że nawet niedoręczenie decyzji zainteresowanym nie może być uznane za wadę tych decyzji, a ponadto – z przyczyn wcześniej podniesionych – nie ma znaczenia w kwestii dopuszczalności stosowania art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Chodzi bowiem o to, że organ rentowy w okolicznościach faktycznych ustalonych w sprawie nie wydał indywidualnych i konkretnych decyzji w tym zakresie w odniesieniu do konkretnych zainteresowanych (lecz wyłącznie w odniesieniu do żalącej się spółki), a przecież tylko taka decyzja stanowi warunek *sine qua non* zastosowania szczególnej regulacji z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. postanowił jak w sentencji. Nie orzeczono o kosztach postępowania z uwagi na to, że postępowanie nie zostało zakończone (art. 108 § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).

[a.t]